

पूर्वीचौकी गाउँपालिका
प्रदेश नं. ७, सानामाउँ डोटी

पूर्वीचौकी राजपत्र

खण्ड: २

संख्या: १

मिति: २०७५/३/१०

भाग-१
पूर्वीचौकी गाउँपालिका

नेपालको संविधानको धारा २२६ को उपधारा (१) र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ बमोजिम गाउँ सभा र नगर सभालाई संविधानको अनुसुची ८ र अनुसुची ४ बमोजिम अधिकार क्षेत्रमित्रका विषयमा आवश्यक कानून बनाउन सक्ने प्रावधान अन्तर्गत पूर्वीचौकी गाउँपालिकाको गाउँसभाले बनाएको स्थानीय शिक्षा ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

पूर्वीचौकी गाउँपालिकाको स्थानीय शिक्षा ऐन, २०७५

संभाषण संविधान प्रिल : ३०.०४ / ३ / १०

प्रस्तावना:

प्रत्येक नाशिरिकमा सहिष्णुता, सहायता, वैतिकता । मानवीय पूऱ्यको प्रबन्धन गरी सधीय भोक्तव्यको संस्थापन विकास, गृहको भैष्टि । जनहितका लागि स्थानीय, राष्ट्रिय । हिमाल्यापी शावाङकातामा आगारित परिस्थापी जनशक्ति तदार थारे यस स्थानीय तहको क्षेत्रिक स्थापना हुने तथा स्थापना भई सञ्चालन रहेको विचारन तदा शीखिक गिरायाहाल्लो आवस्थापन गर्ने वायदानीय भएकोले, “नेपालको संविधान २०७२” को छाता २२१, अनुमूली द को भूमी ने द’ तथा “स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७५” को दफा १०२ वमोजिम पूर्वीचौकी गाउँपालिकाको गाउँसभामे यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद - एक

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (१) यस ऐनको नाम “स्थानीय शिक्षा ऐन, २०७५” रहेको छ ।
(२) यो ऐन पूर्वीचौकी गाउँपालिका भर लागू हुनेछ ।
(३) यो ऐन स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भए पश्चात लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को वर्ष नलागेमा यस ऐनमा,-

- (क) “ऐन” भन्नाले पूर्वीचौकी गाउँपालिकाको शिक्षा ऐनलाई सम्झनु पर्दै ।
(ख) “कार्यपालिका” भन्नाले पूर्वीचौकी गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्दै ।
(ग) “कोष” भन्नाले दफा ४० वमोजिम विद्यालय संचालनका लागि खडा गरिएको सचित कोषलाई सम्झनु पर्दै ।
(घ) “गाउँपालिका” भन्नाले पूर्वीचौकी गाउँ कार्यपालिकालाई सम्झनुपर्दै ।
(ङ) “गाउँ सभा” भन्नाले पूर्वीचौकी गाउँ पालिकाको गाउँ सभालाई सम्झनुपर्दै ।
(च) “प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत” भन्नाले गाउँपालिकाको प्रमुख कार्यकारी अधिकृतलाई सम्झनु पर्दै ।
(छ) “वाल शिक्षा केन्द्र” भन्नाले चार वर्ष उमेर पूरा भई पाँच वर्ष उमेर पूरा नगरेका वालवालिकाको लागि खोलिएको प्रारम्भिक वाल शिक्षा केन्द्र, नसंरी, केजी, मन्टेसरी आदि सम्झनु पर्दै ।
(ज) “आधारभूत शिक्षा” भन्नाले प्रारम्भिक वाल शिक्षा दोख कक्षा आठसम्म दिइने शिक्षा सम्झनु पर्दै ।
(झ) “माध्यामिक शिक्षा” भन्नाले कक्षा नौ दोख कक्षा वाहसम्म दिइने शिक्षा सम्झनुपर्दै ।

- (अ) "विद्यालय शिक्षा" भन्नाले आधारभूत र माध्यमिक दुवै शिक्षा सम्फन्नु पर्छ,
 (ट) "प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा" भन्नाले प्राविधिक ज्ञान, सीप तथा
 विषयबन्धमा आधारित प्रविधि र व्यावसाय उन्मुख शिक्षा प्रदान गर्ने कल्प
 नी देखि कक्षा बाहूसम्म अध्यापन गराहने शिक्षालाई सम्फन्नु पर्छ।
 (ठ) "सामुदायिक विद्यालय" भन्नाले नेपाल सरकारबाट नियमित स्थापना
 अनुदान पाउने गरी समुदायको पहलमा स्थापना भई अनुमति वा स्वीकृति
 प्राप्त विद्यालय सम्फन्नु पर्छ।
 (ड) "व्यावस्थापन समिति" भन्नाले दफा १८ बमोजिम गठन हुने विद्यालय
 व्यवस्थापन समिति सम्फन्नु पर्छ।
 (ढ) "शिक्षा अधिकृत" भन्नाले गाउँपालिकाकाको शिक्षा शाखाको प्रमुख को
 सो प्रमुखको कामकाज गर्न तोकिएको कर्मचारीलाई सम्फन्नु पर्छ।
 (ण) "शिक्षा शाखा" भन्नाले गाउँपालिकामा रहेको शिक्षा हेतौ विभाग/महाशाखा
 र शाखा वा ईकाईलाई सम्फन्नु पर्छ।
 (त) "शैक्षिक गुठी" भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नको लागि कुनै व्यक्तिले नापा
 नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्फन्नु पर्छ।

परिच्छेद- दुई

शिक्षाको प्रकार, विद्यालयको वर्गीकरण, अनुमती, स्वीकृती, समायोजन तथा नियमन
 ३. विद्यालयको तह २ प्रकारका हुनेछन् :

- (क) माध्यमिक तह : कक्षा १२ अध्यापन हुने
 (ख) आधारभूत तह : कक्षा ८ सम्म अध्ययन अध्यापन हुनेछ, आधारभूत तह भित्र
 कक्षा ५ सम्म अध्यापन हुने विद्यालयलाई प्राथमिक तह र बाल विकास केन्द्र
 अन्तर्गत बाल हेरचाह केन्द्र, मन्टेश्वरी, किन्डरगार्डनहरू रहनेछन्।

४. माध्यमिक शिक्षाको प्रकार: माध्यमिक तहको शिक्षामा देहायका प्रकारका हुनेछन्-

- (क) साधारण माध्यमिक शिक्षा
 (ख) संस्कृत माध्यमिक शिक्षा
 (ग) प्राविधिक तथा व्यावसायिक माध्यमिक शिक्षा ।

५. शिक्षाको माध्यम:

- (१) विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम नेपाली भाषा, अंग्रेजी भाषा वा दुबैभाषा हुनेछ।
 (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा
 विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम देहाय बमोजिम हुन सक्नेछ:-

- (क) आधारभूत (कक्षा ५) सम्म मातृ भाषामा शिक्षा दिन सकिनेछ,
 (ख) गैर नेपाली नागरिकले नेपालको विद्यालयमा अध्ययन गर्दा अनिवार्य नेपाली
 विषयको सद्वा अन्य कुनै भाषाको विषय अध्ययन गर्न सक्नेछ,
 (ग) भाषा विषयमा अध्ययन गराउँदा शिक्षाको माध्यम सोही भाषाहुनेछ

६. विशेष शिक्षा, समाजेभी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निम्नतर शिक्षा, पूर्ण शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था :
गाउँपालिकाले आवश्यक पूर्णप्रारको व्यवस्था गरी लिखेको शिक्षा, समाजेभी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निम्नतर शिक्षा, पूर्ण शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालनको व्यवस्था गर्न सक्छेष्ठ ।
७. विद्यासम्बन्धी वगीकरण: विद्यालयको सम्परि र ढोत चालन समाजीका आधारमा विभागभुसार वगीकरण गरिनेछ ।
- (क) सामुदायिक विद्यालय
  - (ख) संस्थागत विद्यालय
  - (ग) गुठी विद्यालय
- ८.
- (१) विद्यालय सञ्चालन गर्न अनुमति लिनुपर्ने कुनै नेपाली नागरिकहरूको समृद्धायसे सामूदायिक विद्यालय का नेपाली नागरिकले शैक्षिक गुठी अन्तर्गत संस्थागत विद्यालय खोल्न र रोमा तोकिएको विवरण खुसाई बडा समितिको सिफारिस राहित गाउँपालिका प्रमुख समक्ष अनुमतिको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा सो निवेदन उपर शिक्षा शाखाबाट आवश्यक जाँचबुझ गर्दा निर्धारित भापदण्ड पुरा भई विद्यालय खोल अनुमति दिन मनसिब देखिएमा शिक्षा समितिको सिफारिसमा गाउँपालिका प्रमुखले अनुमति दिनेछ ।
- (३) यो दफा प्रारम्भ हुँदाका बहुत कम्पनीको रूपमा सञ्चालनमा रोमा विद्यालयहरूले चाहेमा कम्पनी खारेज गरी शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्ने गाउँपालिका प्रमुख समक्ष निवेदन दिन सबैनेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम निवेदन परेमा शिक्षा शाखाले सो निवेदन उपर १५ दिन भित्र आवश्यक जाँचबुझ शिक्षा समितिमा राय सहित आवेदन पेश गर्ने छ र माग बमोजिम विद्यालय सञ्चालन गर्ने शिक्षा समितिको सिफारिसमा गाउँपालिका प्रमुखले पुनः अनुमति तथा स्वीकृति दिनेछ ।
- (५) प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायीक तालिम परिषद द्वारा तजुमा भरिएको प्राविधिक तथा व्यवसायीक माद्यमिक शिक्षा (ट्रिएसड्ड) सञ्चालनमा लागि कुनै सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयले आवेदन गरेमा गाउँ शिक्षा समितिको सिफारिसमा गाउँपालिका प्रमुखले अनुमति प्रदान गर्न सक्नेछ । तर अनुमति दिनु आघि परिषदद्वारा तोकिएको मापदण्ड जाँचबुझ र प्रकिळ गर्ने कार्य गाउँ शिक्षा समितिले गर्नुपर्ने छ ।
- (६) उपदफा (२), (३) वा (४) मा जुनसुकै बुरा देखिएको भएतापनि देहायका विद्यालयलाई शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालन गर्ने गाउँने गरी अनुमति द

स्वीकृति दिइनेछैन:-

- (क) सरकारी वा सार्वजनिक भवनमा सञ्चालन भएका विद्यालय,
- (ख) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले विद्यालयको नाममा भवन वा जग्गा दानदातव्य दिएकोमा सो भवनमा वा त्यस्तो जग्गामा भवन बनाई सञ्चालन भएको विद्यालय।
- (७) यस ऐन वा अन्य प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्दा देहाय बमोजिम गर्नुपर्नेछः।
- (क) शैक्षिक गुठी सञ्चालन गर्ने गुठी सञ्चालक (टूष्टी) सङ्गठित संस्थाको रूपमा हुनुपर्ने,
- (ख) शैक्षिक गुठी सञ्चालन गर्दा टूष्टीमा सार्वजनिक गुठी भए कम्तीमा पाँचजना र निजी गुठी भए कम्तीमा तीनजना सदस्य हुनुपर्ने,
- (ग) शैक्षिक गुठीको आय व्ययको लेखा तोकिए बमोजिम खडा गरी मान्यता प्राप्त लेखा परीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराएको हुनुपर्ने,
- (घ) शैक्षिक गुठीको तत्काल कायम रहेका टूष्टीले आफ्नो जीवनकालमै वा शेषपछि गुठीयारको रूपमा कामगर्ने आफ्नो उत्तराधिकारी तोकन सक्ने छ। तर सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको हकमा त्यस्तो उत्तराधिकारी तोकदा गाउँपालिकाको स्वीकृति लिनु पर्नेछ।
- (द) कुनै सामाजिक, परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले मुनाफा नलिने उद्देश्य राखी विद्यालय सञ्चालन गर्न चाहेमा गाउँपालिका प्रमुख समक्ष आवेदन दिनु पर्ने छ। गाउँ कार्यपालिकाबाट सो को स्वीकृति लिई शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय स्थापना र सञ्चालन गर्न सक्नेछ।
- (९) उपदफा (द) बमोजिम सञ्चालित विद्यालयले पालन गर्नु पर्ने शर्त तथा अन्य व्यवस्था गाउँ शिक्षा समितिले तोके बमोजिम हुनेछन्।
- (१०) माथिल्ला उपदफाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै विदेशी शिक्षण संस्थासँग सम्बन्धन गर्ने गरी कसैलाई पनि विद्यालय खोल्न अनुमति वा स्वीकृतिदिइने छैन।
- (११) यस अधि दर्ता भएका विद्यालय सम्बन्धि व्यवस्था : (१) माथि जेसुकै उल्लेख भए पनि यस अधि नियमानुसार दर्ता र संचालनमा रहेका विद्यालयहरु यसै ऐन बमोजिम संचालन भएका मानिनेछन्। तर यस अधि संचालनमा भएका विद्यालयले शिक्षा शाखाले तोकेको ढाँचामा विवरण र कागजपत्र पेश गर्नु पर्नेछ।
१. धरौटी राख्नु पर्ने संस्थागत विद्यालय खोल्ने अनुमति लिँदा विद्यालय सञ्चालनको सुरक्षण बापत देहाय बमोजिमको रकम धरौटीको रूपमा राख्नु पर्नेछः।
- (क) माध्यमिक विद्यालयको लागि पाँच लाख रूपैयाँ,
- (ख) आधारभूत विद्यालयको लागि दुई लाख पचास हजार रूपैयाँ,

- (ग) प्राथमिक विद्यालयको लागि एक लाख पचास हजार रुपैयाँ तर, विशेष आवश्यकता भएका विद्यार्थिका लागि वा सिमान्तकृत वा अति विकट भौगोलिक क्षेत्रमा यस्तो विद्यालय खोल्दा कार्यापालिकाले धरौटी छुट दिन सक्नेछ ।
१०. धरौटी रकम जम्मा गरिने : (१) विद्यालयले दफा ९ बमोजिमको धरौटी बापतको रकम कार्यपालिकाको धरौटी खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।
११. सार्वजनिक शैक्षिक गृही तथा नेपाल सरकारले अनुदान दिने निजामती, सैनिक, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल र शाहीद प्रतिष्ठानद्वारा सञ्चालित विद्यालयहरूले समेत पाठ्यक्रम, परिक्षा, अनुगमन संयन्त्र र शैक्षिक क्यालेन्डर यसै ऐन बमोजिम पालना गर्नुपर्ने छ ।
१२. गाउँपालिकाले कुनै विद्यालयसँग मिलाएर वा छुटै बाल शिक्षा केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गर्न र थप व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।
१३. बाल गृहको संचालन: गाउँपालिका आफैले वा कुनै व्यक्ति वा संस्थाले बाल गृह संचालन गर्न पाउनेछ । बाल गृह संचालनको लागि आवश्यक प्रकृया गाउँ शिंग समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।
१४. सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्ने: गाउँपालिकाले समुदायमा साक्षरता, सीप विकास र निरन्तर सिकाइ समेतको काम गर्न तोकिए बमोजिम सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेछ । यस्तो केन्द्रमा सामुदायिक पुस्तकालय र वाचनालय सञ्चालन हुन सक्नेछ ।
१५. गाउँ पालिकाले विद्यालय सार्न, गाउँ, नाम परिवर्तन गर्न वा बन्द गर्न सक्ने :
- (१) गाउँपालिकाले तोकिएको मापदण्ड बमोजिम हाल सञ्चालन भइरहेका ३० मिनेटको पैदल दुरीमा रहेका कुनै विद्यालयलाई एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न वा दुई वा दुईभन्दा बढी विद्यालयलाई गाभी एउटा विद्यालय कायम गर्न वा विद्यालय बन्द गर्न सक्नेछ । प्राथमिक तहको विद्यालयमा कुल ३० जना भन्दा कम विद्यार्थी भएमा गाउँ शिक्षा समितिको सिफारिसमा बाल शिक्षा केन्द्र मात्र कायम राखी भौगोलिक विकटतालाई आधार मानी कार्य गरिने छ ।
- (२) विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्नुपरेमा नाम परिवर्तन गर्नुपर्ने उपयुक्त कारण सहित तोकिएको विवरण र ढाँचामा गाउँ शिक्षा समिति भार्फत गाउँपालिकामा स्वीकृतीका लागि पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम पेश हुने आएको निवेदन उपर गाउँ शिक्षा समितिको सिफारिसमा गाउँपालिकाले नाम परिवर्तनको स्वीकृती दिन सक्नेछ ।
- ४) विद्यालयको नाम राख्ना वा परिवर्तन गर्दा कुनै व्यक्ति विशेषको नाम, धार्मिक तथा जातिगत विद्रेष भक्तिको प्रकारको नाम राख्न पाइने छैन । भाईयमिक तहको हकमा कमितमा ५०,००,००० (पचास लाख रुपैया मात्र),

आधारभूत तहको हकमा कमितीमा १०,००,०००। (तिस लाख रुपैया मात्र)
रुपैया प्रदान गरेमा व्यक्तिको नाममा विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्न बाधा
पुगेको मानिने छैन ।

परिचय : ३

शिक्षा सम्बन्धी संस्थागत सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) गाउँ शिक्षा समिति सम्बन्धी व्यवस्था :
- (१) गाउँपालिका क्षेत्रिक सञ्चालन हुने विद्यालय तथा पैदिक निकायहरूको रेखांदेख, सम्बन्ध र व्यवस्थापन गर्ने कामको लागि देहाय बमोजिमको गाउँ शिक्षा समिति रहनेछ ।
- (क) गाउँपालिका अध्यक्ष वा निजले तोकेको कार्यपालिकाको सदस्य - संयोगक
(ख) गाउँ कार्यपालिकावाङ माहिला तथा दलित समेरा २ जना सदस्यहरू - सदस्य
(ग) सम्पुर्णाधिक विद्यालयहरूको प्रधानाध्यापकहरू मध्येवाट प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी समितिले तोकेको एक जना प्रधानाध्यापक - सदस्य
(घ) संस्थागत विद्यालयहरूको प्रतिनिधीमुलक संस्था मध्येवाट प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी प्रमुख वा अध्यक्षले तोकेको प्रतिनिधी एक जना - सदस्य
(च) समाजसेवी, शिक्षा प्रेमी, वा चन्द्रादाताहरू मध्येवाट गाउँकार्यपालिकाबाट मनोनित कम्तीमा एकजना महिला र दलित सहित तिन जना - सदस्य
(ज) शिक्षा अधिकृत - सदस्य-संचिद
(२) समितिको बैठक संचालन प्रकृया, बैठक भत्ता तथा सेवा सुविधा गाउँ कार्यपालिका बाट तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
(३) उपदफा (१) अनुसार नियूक्त सदस्यले पदीय आचरण पूरा नगरेमा गाउँ कार्यपालिकाले जुनसुकै समयमा पनि हटाउन सक्नेछ । तर त्यसरी हटाउन वा वर्षास्त गर्नु अधि मनासीब माफिकको स्पष्टिकरणको मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।
(४) गाउँ शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :
(क) आफ्नो कार्य क्षेत्र भित्रको शैक्षिक योजना तयार गर्ने ।
(ख) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र विद्यालय सञ्चालनका लागि अनुमति, स्वीकृति, विद्यालय सार्ने, गाभ्ने सम्बन्धी गाउँपालिकालाई आवश्यक राय प्रदान गर्ने ।
(ग) विद्यालयहरूलाई आर्थिक अनुदान सम्बन्धी आवश्यक स्रोतको खोजी गर्ने ।
(घ) आफ्नो क्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने परीक्षालाई मर्यादित र भयरहित बनाउन सहयोग गर्ने ।
(ड) विद्यालयहरूको लेखा परीक्षकको नियुक्ति र पारीश्रमिक तोक्ने ।

- (६) गाउंपालिया क्षेत्र रखापना भएका आपहो सोलमा सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरूको शिक्षाकाना रोका, शिक्षा र शारीरक शीर्षक गर्ने ।
- (७) विद्यालय व्यवस्थाले लीनीसेवाहु भावक निरैक्षण रिए, जागरूक र सज्जन बनाउने ।
- (८) शिक्षाको मानसिक वापर राख्ने सुखकरु विकास गर्ने र प्रगति भूल्याकाल गर्ने
- (९) शैक्षिक पूर्वसंग गर्ने सम्झौताका शारीरक निरैक्षण गर्ने ,
- (१०) शैक्षिक संस्था र शिक्षासन भावहु शिक्षक कर्मचारीहरूमाई कामको आधारभा आवश्यक प्रोत्साहन, निरिक्षण, प्रष्ट, कारबाही गर्ने गराउने ।
- (११) गाउंपालिया विद्यालयहरूको सूची तथार गर्ने ।
- (१२) सम्बोधन विद्यालय सम्बोधनको मापदण्ड बनाउने, सामाजिक सूचीकृती र अनुसूचित ताकि गाउंपालिया भावश्यक राय सम्भाव प्रदान गर्ने ।
- (१३) विद्यालय याम, रात, नाम विवरितन गर्ने, ताह णप गर्ने, नीति तर्जुमा गरी गाउंपालिया पेश हुने ।
- (१४) सामुदायिक विद्यालय र व्यवस्थाले सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने ।
- (१५) आवश्यकता अनुसार दिवा द्वाजा व्यवस्थापन गर्ने ।
- (१६) विद्यालय बाहिर रहेका वालदालिका पाइदान गरी सबैका लागि शिक्षा सुनिश्चित हुने प्रवन्ध गर्ने ।
- (१७) विद्यालयमा पठनपाठनको अधिकतम प्रवन्ध हुने गरी शैक्षिक क्यालेण्डर बनाई लागु गर्ने, गराउने ।
- (१८) शिक्षक तालिम नीति तर्जुमा गरी लागु गर्ने ।
- (१९) गाउं कार्यपालिकाहु शैक्षिक विकासका लागि आवश्यक सुझाव तथा परामर्श दिने ।
- (२०) शैक्षिक सूचना प्रणाली स्थापना गरी सबै विद्यार्थी, शिक्षक र शिक्षासंग सम्बन्धित तथाङ्कहरु राख्ने ।
- (२१) शिक्षामा सबै वालदालिकाको पहुँच, गुणस्तरमा सुधार र संरक्षणका पक्षहरूलाई ध्यानान्तरी गर्न आवश्यक नीति, नियम तथा कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।
- (२२) ताँकिए उम्माजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।
१७. गाउंपालिको अन्तर्गतका शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रम व्यवस्थापन गर्ने र शैक्षिक प्रशासन सञ्चालन गर्ने । जना शिक्षा अधिकृत रहने छन् । निज को काम कर्तव्य र अधिकार निम्नानुसार हुनेछ :
- (१) गाउं स्तरीय शिक्षा योजना तर्जुमा गरी गाउं कार्यपालिकामा पेश गर्ने
- (२) गाउंपालिका तथा गाउं शिक्षा समितिवाट शिक्षा तथा शैक्षिक विकासका लागु पारित नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने सथा प्राप्ति निर्दशान यालना गर्ने
- (३) विद्यालय तथा शैक्षिक निकायहरूको अनुगमन तथा सुरक्षण गर्ने, गराउने

- (४) गाउँ कार्यपालिका, गाउँ शिक्षा समिति र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतालाई समिति
विकासका लागि आवश्यक सुझाव तथा परामर्श दिने ।
- (५) शिक्षकहरूको कार्य सम्पादन मूल्यांकन गर्ने ।
- (६) गाउँपालिका शिक्षा समितिको सदस्य संधिवाको भूमिकामा निर्वाह गर्ने ।
- (७) शिक्षा अधिकृतको अन्य काम कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
१८. बडा शिक्षा समिति सम्बन्धी घटनाका
(१) बडा स्तरमा देहाय बमोजिमको बडा शिक्षा समिति गठन गर्न सकिने संयोजक
- (क) सम्बन्धित बडाको बडाध्यापक
- (ख) बडा समितिका सदस्यहरु मध्ये बडा समितिले तोकेको दुई जना सदस्य
- (ग) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरु मध्ये बडा समितिले सदस्य
तोकेको एक जना
- (घ) माध्यमिक तह र आधारभूत तहका विद्यालयका प्रधानाध्यापक मध्येबाट गण
शिक्षा समितिले तोकेको दुई जना सदस्य
- (ङ) बडा भित्रका शिक्षाप्रेमीहरु मध्येबाट बडा समितिले तोकेको एक जना सदस्य
- (च) सम्बन्धित बडाका बडा सचिव सदस्य सचिव
- (२) बडा शिक्षा समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :
- (क) आफ्नो बडाको शैक्षिक योजना तयार गर्ने ।
- (ख) आफ्नो क्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने परीक्षालाई मर्यादित र भयरहित बनाउन सहयोग गर्ने ।
- (ग) विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने, जागरूक र सज्ज बनाउने ।
- (घ) विद्यालयको लागि आवश्यक साधनस्रोत जुटाउने र परिचालन गर्ने गराउने ।
- (ङ) अभिभावक र शिक्षक वीच विवाद भएमा त्यसको समाधान गर्ने ।
- (च) विद्यालयको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने गराउने ।
- (छ) विद्यालय गाउँ, सार्ने नाम परिवर्तन गर्ने, तह थप गर्ने गाउँशिक्षा समितिमा सिफारिस गर्ने ।
- ज) बडाको शैक्षिक अभिवृद्धिका लागि आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।
- झ) बडा शिक्षा समितिले आफ्नो बैठक सञ्चालन तथा कार्यविधि आफैले निर्धारण गर्नेछ ।
- ञ) प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र सञ्चालन गर्न अनुमती प्रदान गर्ने ।
- (ट) गाउँ शिक्षा समितिले तोके बमोजिम अन्य कार्य गर्ने ।

२. विद्यालय व्यवस्थापन समिति :

- (१) सामुदायिक विद्यालयको सञ्चालन, रेखारेख र व्यवस्थापन गर्नको लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति र हुनेछ -
- (क) समितिका सदस्यहरूले (ख) र (घ) माझेबाट छानेको लाई - अध्यक्ष
  - (ख) अभिभावकले आफूहरूमध्येबाट छानी पठाएका कम्तीभा दुईजना महिला सहित घारजना - सदस्य
  - (ग) विद्यालय रहेको सम्बन्धित बहाका जनप्रतिनिधिहरू भाषेबाट सो बहासमितिले मनोनयन गरेको एकजना - सदस्य
  - (घ) विद्यालयका सम्पादक, स्थानीय बुद्धिजीवी, शिक्षाप्रेमी, चन्दालाता व्यक्तिहरू मध्येबाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनीत गरेको एकजना महिला सहित दुईजना - सदस्य
  - (ङ) स्थानीय शिक्षाप्रेमी मध्येबाट गाउँशिक्षा समितिले मनोनित गरेको एक जना - सदस्य
  - (च) विद्यालयको प्रधानाध्यापक - सदस्य-सचिव
(पुनरच: वालबलबहरूको तर्फबाट १ जना दालक वा वालिकालाई आमन्वय सदस्यको रूपमा अनिवार्य सहभागिता गराउनु पर्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम छानिएका वा मनोनित अध्यक्ष वा सदस्यको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ। त्यस्ता अध्यक्ष वा सदस्यले आफ्नो पद अनुसारको आचरण नगरेको देखिएमा बडा समितिले निजलाई जुनसुकै बखत पदबाट हटाउन सक्नेछ। तर त्यसरी पदबाट हटाउनु अघि वा समिति विघटन गर्नु अघि आफ्नो सफाइ पेश गर्ने मौकाबाट बच्न्यत गरिने छैन।
- (३) विद्यालयलाई शान्ति क्षेत्र र वालमैत्री विद्यालयको रूपमा विकास गर्न तोकिएको सूचकहरू पुरा गर्न आवश्यक कार्य गर्नु व्यवस्थापन समितिको दायित्व गर्नुपर्नेछ।
- (४) सामुदायिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।
- (क) विद्यालय सञ्चालनको लागि प्राप्त साधन र स्रोतको परिचालन गर्ने,
  - (ख) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको लगत राख्ने, राख्न लगाउने र सुरक्षा गर्ने,
  - (ग) विद्यालयको शैक्षिक, भौतिक तथा आर्थिक तथ्याङ्क र विवरण अधावधिक गराई राख्ने,
  - (घ) विद्यालयको वार्षिक बजेट स्वीकृत गर्ने र त्यसको जानकारी गाउँपालिकालाई दिने,

- (३) विद्यालयमा शिक्षक, कर्मचारी र विद्यार्थीको पोशाकको कार्यान्वयन गर्ने।
- (४) स्थिकूल दरबन्दी अनुसारका शिक्षकहरूको खोजी गरी काममा लगाउने तथा गाउँपालिकाबाट स्थीकूल दबन्दीमा कर्मचारीको व्यवस्थापन गर्ने।
- (५) भाउँ शिक्षा समितिबाट तोकिएको रजिस्टर्ड सेक्सापरीक्षकबाट विद्यालयको बालि सेक्सापरीक्षण गराउने,
- (६) सेक्सापरीक्षकको प्रतिवेदन अनुसार तत्काल आवश्यक कारबाही गर्ने र त्यसका प्रतिवेदन गाउँ शिक्षा समितिमा पेश गर्ने
- (७) तोकिए बमोजिमका क्षेत्रसँग सम्बन्धित गाउँपालिका र गाउँ शिक्षा समितिले दिएको निर्देशनहरूको पालना गर्ने।
- (८) एचसिलिट छानुन र नियम पालना नगर्ने शिक्षक कर्मचारीलाई विभागीय कारबाहीका लागि सिफारिस गर्ने,
- (९) विद्यालयको आन्तरिक श्रोतबाट छुर्च व्याहोर्ने गरी नियुक्त गरेका शिक्षकको लाभि सेवा, शर्त र सुविधा तोक्ने र तोकिए बमोजिमको पारीश्रमिक तथा सुविधाको व्यवस्था गर्ने,
- (१०) विद्यालय शिक्षा एकै समयमा सञ्चालन गर्ने प्रबन्ध मिलाउने।
- (११) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने।
- (१२) विद्यालय व्यवस्थापन समितिले आफ्नो कार्ययोजना बनाउँदा बडा शिक्षा संयोजकको परामर्श अनुसार बनाउने झक्ने छ।
- (१३) गाउँ शिक्षा समितिले आवश्यक देखेमा गाउँ पालिकाको सहमतिमा एकभन्दा बढी विद्यालयहरूको संयुक्त विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गरी व्यवस्थापन गर्न सक्ने छ।
- (२०) शिक्षक अविभावक संघ: सबै विद्यालयमा शिक्षक र अविभावकहरु रहेका एक शिक्षक अविभावक संघ रहनेछ। यस सम्बन्धी कार्यविधि गाउँ शिक्षा समितिले तय गरे बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद ४

विद्यालय तहको शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दी, सेवाशर्त र योग्यता

२१. गाउँपालिकाले शिक्षकको दरबन्दी निर्धारण गर्ने

- (१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा आवश्यक पर्ने शिक्षकहरूको दरबन्दी निर्धारण गाउँपालिकाले गर्नेछ।
- (२) गाउँपालिकाले शिक्षकको दरबन्दी निर्धारण गर्दा प्रत्येक विद्यालयमा नियमित अध्ययन गर्ने विद्यार्थी संख्या र विषयका आधारमा राष्ट्रिय वा प्रादेशीक मापदण्ड बमोजिम विद्यार्थी तथा शिक्षक अनुपात कायम गर्नु पर्नेछ।

- (३) उपदफा (१) बमोजिमका दरवन्दीमा नियुक्ति भएका शिक्षकको व्यक्तिगत फाइल खडा गरी गाउँपालिकाले राङ्गु पर्नेछ ।
२२. शिक्षकको सेवा शर्त, योग्यता र सक्षमता
शिक्षकको सेवा शर्त, योग्यता र सक्षमता तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
२३. शिक्षक तथा कर्मचारीको परीय आवरण तथा अन्य व्यवस्था:
(१) देहायका अनस्थामा शिक्षक वा कर्मचारीलाई विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले पदबाट हटाउन गाउँपालिकामा विफारिस गर्नेछ।
(क) दिना सूचना लगातार पन्थ दिनभन्दा बढी समय विद्यालयमा अनुपस्थित रहेमा विद्यालयमा मादक पदार्थ सेवन गरी आएको कुश प्रमाणित भएमा
(घ) नैतिक पतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदातसाट सजाय पाएमा,
(ड) सामुदायिक निषालयका शिक्षक वा कर्मचारीले कार्यालय समयमा अन्यत्र अध्यापन वा काम गरेमा,
(क्ष) शिक्षक वा कर्मचारी राजनीतिक दलको सदस्य रहेको पाइएमा,
(छ) निजले अध्यापन गरेको विषयमा तीन वर्षको औषत शैक्षिक उपलब्धि ४० प्रतिशत भन्दा कम भएमा
- (२) उपदफा (१) बमोजिम वा अन्य माध्यमले कुनै शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाउनु पर्ने एथेष्ट प्रमाण प्राप्त भएमा गाउँपालिकाले निजलाई पदबाट हटाउन सक्नेछ । तर कार्यरत पदबाट हटाउनु अद्य मनासिव माफिकको स्पष्टिकरणको मौका भने प्रदान गरिने छ ।

परिच्छेद ५

शिक्षक तथा विद्यालय कर्मचारीको नियुक्ति, दरवन्दी मिलान तालिम

२४. शिक्षकको नियुक्ति
- (१) विद्यालयमा कायम भएको रिक्त दरवन्दी शिक्षक पदमा करार नियुक्तिको व्यवस्था देहाय बमोजिमको छलौट समितिबाट हुनेछ :
(क) सम्बन्धीत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष - संयोजक
(ख) विषयगत रोप्टर भथ्येबाट गाउँ शिक्षा समितिको अध्यक्षले - सदस्य
(ग) तोकेको विषय विज्ञ एक जना - सदस्य
(घ) गाउँपालिकाको शिक्षा अधिकृत - सदस्य
(ड) वार्ड शिक्षा समितिले तोकेको एकजना - सदस्य
(इ) सम्बन्धीत विद्यालयको प्रधानाध्यापक - सचिव
२) समितिले आफ्नो कार्यविधि गाउँ शिक्षा समितिले निर्धारण गरे यमोजिम हुनेछ ।

२५. प्रधानाध्यापक सम्बन्धी व्यवस्था:

- (१) सामुदायिक विद्यालयमा एक प्रधानाध्यापक रहनेछ ।
- (२) प्रधानाध्यापकको नियुक्ति व्यवस्था देखाय बमोजिम हुनेछ ।
- (क) माध्यमिक तहमा प्रधानाध्यापक हुन स्नातकोत्तर उपाधि प्राप्त स्थायी भएको अधिकार गरिनेछ । सो नभएमा स्नातकोत्तर योग्यता प्राप्त शिक्षक प्रधानाध्यापक व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा गाउँ शिक्षा समितिबाट प्रधानाध्यापक नियुक्ति गरिनेछ ।
- (ख) आधारभूत तहमा प्रधानाध्यापक हुन स्नातक उपाधि प्राप्त स्थायी भएको अधिकार गरिनेछ । पर्नेछ । सो नभएमा स्नातक योग्यता प्राप्त शिक्षक मध्येषाट विद्यालय अधिकारीहरू समितिको सिफारिसमा गाउँपालिका शिक्षा समितिबाट प्रधानाध्यापक नियुक्ति गरिनेछ ।
- (ग) प्रधानाध्यकाले नियुक्ति हुनु पूर्व पाँच वर्ष विद्यालय सूचारको कार्ययोजना विद्यालय अधिकारीहरू समिति समक्ष पेस गर्नु पर्नेछ ।
- (घ) प्रधानाध्यापकको अवधी ५ वर्षको हुनेछ । निज बढीमा २ कार्यकाल मात्र को पदमा वहाल रहन पाउनेछ ।
- (ङ) विद्यालयको व्यवस्थापकीय नेतृत्व तथा शैक्षिक प्राविधिक नेतृत्व गरी विद्यालयको बृहत्तर हित गर्नु प्रधानाध्यापकको कर्तव्य हुनेछ ।
- (घ) निजले पेस गरेको कार्ययोजना बमोजिम कार्य गरेके नपाईएमा गाउँ शिक्षा समितिले हटाउन सक्नेछ तर एक पटक स्पष्टिकरणको मौका दिइनेछ ।

२६. शिक्षकको सरुवा:

- (१) स्थायी शिक्षकको हकमा निजले कुनै एक विद्यालयमा अधिकतम ५ वर्ष सेवा गरेपछात अर्को विद्यालयमा सरुवा हुनुपर्ने छ । यसरी सरुवा गर्दा अर्को विद्यालयको छनोट सम्बन्धित शिक्षकको रोजाई र प्राथमिकतामा हुने छ । तर सो विद्यालयमा आफ्नो विषयको दरवन्दी खाली हुनुपर्ने छ ।
- (२) न्यूनतम २ वर्ष एकै विद्यालयमा अध्यापन गरेका स्थायी शिक्षकले अर्को विद्यालयमा सरुवा हुन चाहेमा गाउँ शिक्षा समितिमा सरुवाका लागि निवेदन दिन सक्नेछन् । यसरी प्राप्त निवेदनका आधारमा गाउँ शिक्षा समितिले आफ्नो क्षेत्रभित्रका दरवन्दी उपलब्ध भएका र सम्बन्धित विद्यालय व्यवस्थापन समितिले सहमति प्रदान गरेको विद्यालयमा सरुवा गर्न सक्नेछ ।
- (३) विशेष अवस्थामा बाहेक शिक्षकको सरुवा शैक्षिक सत्रको सुरु वा अन्त्यमा मात्र गरिनेछ । विशेष अवस्था भन्नाले निज सो विद्यालयमा रहन नसक्ने, विषयगत दरवन्दी आवश्यक नरहेको, स्वास्थ्य समस्या, पतिपत्नी सगै रही सेवा गर्न पाउने अवस्था वा अन्य चित्तबुझ्दो कारण समेत बुझिने छ ।

२७. दरबन्धी मिलान:

- (१) गाउँ शिक्षा समितिले विद्यालयमा ताङत, कथागत तथा विषयगत र शिक्षक विद्यार्थी अनुपारका आधारमा खडी दरबन्धी भएको विद्यालयबाट कम दरबन्धी भएको विद्यालयमा दरबन्धी मिलानका लागि गाउँ कार्यपालिका गम्भीर समाजिक गर्न सक्ने छ ।
- (२) यसले भागि शिक्षक कम भएका विद्यासम्म, विद्यासम्म नै भभएको थेष्ट-तथा विद्युतिएका र गामीज थोक्साई प्रशिक्षिकासा दिइने छ ।
शिक्षकको बहुवा शायदी व्यापस्था, हाल स्थायी स्थाना सेवारत शिक्षकको बहुवा शम्बन्धी व्यापस्था नेपाल सरकारबाट सागृ भएको संघीय कानून यमोजिम हुनेछ । स्थानीय तहबाट नियुक्ती पाएका करार शिक्षककालको बहुवा हुनेछ ।
२८. शिक्षकलाई अन्य काममा जागाउन भएको :
- (१) सामुदायिक शिक्षालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने वा विद्यालय प्रशासन सम्बन्धी काममा भासेक अन्य काममा जागाउन हुनेछ ।
- (२) उपदेश (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विद्यालयको पठन पाठनमा शाखा नपर्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना, निर्वाचन सम्बन्धी काम, दैवी प्रकोप उद्धार वा नेपाल सरकार र गाउँपालिकाले तोकेको अन्य कुनै काममा खटाउन सकिनेछ ।
२९. कार्यसम्पादन करार सम्झौता गर्नुपर्ने शिक्षालाई प्रभावकारी घनाउन देहाय अनुसार कार्यसम्पादन करार सम्झौताको प्रकृत्या अवलम्बन गर्नुपर्नेछ ।
- (१) गाउँपालिका अध्यक्षको रोक्खरमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले शिक्षा शाखा हेतै अधिकृतसँग, शिक्षा अधिकृतले सबै विद्यालयका प्रशानाध्यापकसँग, प्रशानाध्यापकले आफ्ना मातहतका सबै शिक्षहरूसँग सम्पादन करार सम्झौता गर्नुपर्ने छ ।
- (२) कार्य सम्पादन करार सम्झौता १ वर्षको हुने छ । करार सम्झौता अनुसार काम भए नभएको मूल्यांकन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आर्थिक वर्षको अन्त्यमा तयार गरी कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नुपर्ने छ ।
- (३) वार्षिक कार्यसम्पादन करारका सूचकहरू निर्धारण गर्ने कार्य गाउँ शिक्षा समितिले तयार पारी गाउँ कार्य पालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।
३०. कार्य सम्पादन मूल्यांकन र सजाय तथा पुरस्कार
- (१) कार्यसम्पादन करार भएका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन क्षमताको आधारमा मूल्यांकन गरी कार्यसम्पादनमा राम्रो नतिजा हासिल गर्ने शिक्षक तथा कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने र कमजोर नतिजा हासिल गर्ने शिक्षक कर्मचारीलाई दण्डित गर्नु पर्दछ ।
- (२) कार्यसम्पादन करारका सूचकहरू तयार गर्दा शिक्षकको सृजनाशिलता,

परिवर्तनशिलताको विकास हुने प्रकारका सूचकहरु निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।
 (३) कार्यसम्पादन सम्भौताको मूल्याङ्कन, पुरस्कार र सजाय गाउँपालिकाले तोक
 बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ६
 सामुदायिक विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माण, भर्त भार, संचालन र व्यवस्थापन

३२. विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको मापदण्ड निर्धारण
- (१) विद्यालयमा विद्यार्थी संख्या अनुसार कथाकोठा, खेल मैदान कम्पाउण्ड, घेराबार, बालमैत्री बसाइ व्यवस्था, वातावरण मैत्री हाता, करेसाबारी, फूलबारी, स्वच्छ पिउने पानी, स्थान छानाका लागि अलग अलग शौचालय तथा सिकाइ मैत्री वातावरण हुनु पर्नेछ ।
- (२) विद्यालयको स्तरअनुसार भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको मापदण्ड तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (३) प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालय तथा विज्ञान मूल विषय पठनपाठन हुने विद्यालयमा प्रयोगशाला तथा प्रयोगात्मक अभ्यासको थप सुविधा हुनु पर्ने छ ।

३३. विद्यालयको सम्पत्ति:

- (१) सामुदायिक विद्यालयको हकभोगमा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ । यस ऐन बमोजिम अनुमति वा स्वीकृति रद्द गरिएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको सामुदायिक विद्यालयको सम्पत्ति गाउँपालिकाले अन्य विद्यालयको काममा प्रयोगमा नआउने भएमा प्रचलित कानुनबमोजिम बेच-बिखन गरी प्राप्त भएको रकम सम्बन्धित गाउँपालिका शिक्षा कोषमा जम्मा गर्नेछ ।
- (२) शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही विद्यालयको नाममा रहने छ । कुनै विद्यालय सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालन गरिएकोमा त्यस्तो विद्यालयको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ र त्यस्तो सम्पत्तिको स्वरूप परिवर्तन गर्न पाइने छैन ।
- (३) कम्पनी अन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही कम्पनीको नाममा रहनेछ ।
- (४) संस्थागत विद्यालयले कुनै व्यक्ति वा संघ संस्थासँग दान दातव्यको रूपमा कुनै किसिमको चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि गाउँपालिकाको अनुमति लिनु पर्नेछ ।
- (५) सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व, सम्पत्तिको अभिलेख, संरक्षण र

व्यवस्थापन

- (१) सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व सो विद्यालयको नाममा रहने छ। सो विद्यालय बन्द, खारेज वा अन्यत्र गाउँभई विद्यालयको काममा प्रयोग नहुने भएमा गाउँपालिकाले कानुन बमोजिम भोग चलन गर्न सक्ने छ।
- (२) विद्यालयको सम्पत्तिको अभिलेख बुरुस्त राख्ने, संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने दायित्व सो विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको रहने छ।
- (३) सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने कर्तव्य गाउँपालिका र नेपाल सरकारको रहने छ।

३५. विद्यालयको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक:

- (१) विद्यालयले नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम मापदण्ड अनुरूप सिकाइ उपलब्ध हासिल हुने गरी अध्ययन अध्यापन गराउनु पर्नेछ। विद्यालयले नेपाल सरकार ले तोकेको मापदण्ड भित्र रही प्रार्देशिक तथा स्थानीय पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागू गर्न सक्नेछ।
- (२) विद्यालयलाई आवश्यक पर्ने पाठ्यपुस्तकहरूको संख्या सम्बन्धित विद्यालयले तोकिएको समय सीमा भित्र गाउँ शिक्षा समितिमा माग गर्नुपर्नेछ।
- (३) गाउँ शिक्षा समितिले शैक्षिक सत्र शुरु हुनु अगावै सम्बन्धित निकायहरूमा समन्वय गरी पाठ्यपुस्तकको प्रबन्ध गर्नेछ।
- (४) आधारभूत तहसम्मको शिक्षाका लागि स्थानीय आवश्यकतामा आधारित बढीमा १०० पूर्णाङ्ग वा ४ केडिट आवर ब्राबरको स्थानीय थप विषयको स्थानीय पाठ्यक्रम प्रयोगमा त्याउन सक्नेछ। यसको लागि पाठ्यपुस्तक विद्यालय व्यवस्थापन समितिले निर्णय गरी लागु गर्न सक्ने छ।
- (५) हरेक विद्यालयमा शैक्षिक स्तरको न्यूनतम मापदण्ड तोकी शिक्षक विद्यार्थी सहकर्यमा आधारित पाठ्य सामग्री, थप स्वाध्ययन सामग्री, पुस्तकालय, मनोविमर्श, अभिभावक शिक्षाको प्रबन्ध हुनु पर्नेछ।

३६. अतिरिक्त शैक्षिक कृयाकलापको सञ्चालन : विद्यालयले पाठ्यक्रममा आधारित सिकाइमा सहजता त्याउन अतिरिक्त शैक्षिक कृयाकलाप हरु बालकलब, तथा बातावरण मैत्री बलवहरु गठन, परियोजना कार्य, अध्ययन भ्रमण, पोषण शिक्षा, खेलकुद प्रतियोगिता, साहित्यिक तथा बहु प्रतिभा मूर्खि कृयाकलापहरु सञ्चालन गर्न सक्नेछ।

अनुगमन, मूल्याङ्कन २

संस्थागत विद्यालयको अनुमति, मापदण्ड निर्धारण, अनुगमन, मूल्याङ्कन २

नियमन सम्बन्धी व्यवस्था

बमोजिम अनुमती वा स्वीकृती लिन प्रक्रिया

- (३७) संस्थागत विद्यालय सञ्चालन गर्ने तोकिए बमोजिम अनुमती वा स्वीकृती लिन प्रक्रिया।
- (३८) संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समिति
- (१) संस्थागत विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयभा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति २

हुनेछ-

- (क) विद्यालयको संस्थापक वा लगानीकर्ताहरू मध्येबाट सम्बन्धित विद्यालयको
-अध्यक्ष
सिफारिसमा गाउँपालिकावाट मनोनित
(ख) अभिभावकहरू मध्येबाट कर्तीमा एक जना महिला एर्ने गरी विद्यालय व्यवस्थापन
- सदस्य
समितिले मनोनित गरेको हुई जना
(ग) स्थानीय शिक्षा एमी वा सनाइ संघीहरू मध्येबाट गाउँ शिक्षा समितिले मनोनित
- सदस्य;
गरेको एकजना
(घ) सम्बन्धित क्षेत्रको विद्यालय निरीक्षक
- सदस्य;
(ङ) सम्बन्धित विद्यालयका शिक्षकहरूले आफूहरूमध्येबाट छानी
- सदस्य;
पठाएको एकजना
(च) विद्यालयको प्रधानाध्यापक
- सदस्य-सचिव
(२) उपदफा (१) को (क) (ख) र (ग) बमोजिम छानिएका वा मनोनित अध्यक्ष वा सदस्यको
पदावधि तीन वर्षको हुनेछ।

(३९) संस्थागत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) संस्थागत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार
देहाय बमोजिम हुनेछ-

- (क) विद्यालय सञ्चालनको लागि प्राप्त साधन र स्रोतको परिचालन गर्ने,
(ख) विद्यालयको लागि आवश्यक भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने,
(ग) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने,
(घ) नेपाल सरकार र गाउँपालिकाले तोके बमोजिमको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक
लागू गर्ने गराउने
(च) प्रचलित कानून बमोजिम योग्यता पूरा गरेका व्यक्तिलाई शिक्षक पदमा
नियुक्त गर्ने,
(छ) शिक्षक तथा कर्मचारीको न्यूनतम तलब, सेवा सुविधा तोक्ने,
(ज) अनुशासनहीन शिक्षक उपर कारबाही गर्ने,
(झ) कानूनमा उल्लेखित व्यवस्थाका अतिरिक्त गाउँपालिकावाट जारी शिक्षाक्षेत्रसँग

- (२) सम्बन्धित सबै नीति, नियम, तथा निर्देशानहरूको पालना गर्ने,
शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालन भएका विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र
व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
४०. (१) संस्थागत विद्यालयले छात्रवृति उपलब्ध गराउनु पर्ने :
संस्थागत विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कूल विद्यार्थी संख्याको कम्तीमा
दश प्रतिशतमा नघट्ने गरी तोकिए बमोजिम आर्थिक रूपमा विपन्न,
अपाङ्गता भएकाहरू, महिला, दमित विद्यार्थीहरूमाई छात्रवृति उपलब्ध
गराउनु पर्नेछ । छात्रवृति वितरणको यथार्थ जानकारी सम्बन्धित बढा
समिति र गाउँपालिका शिक्षा शास्त्र समक्ष बुकाउनु पर्ने छ ।
- (२) छात्रवृति प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरूको छानौटको लागि आधार, शर्त र प्रकृया
विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत गराई सार्वजनिक समेत गर्नु
पर्नेछ र समितिले छात्रवृत्तिको लागि छानौटको नितिजा आधार सहित सार्वजनिक
गर्नु पर्नेछ ।
४१. शिक्षकको न्यूनतम पारिश्रमिक र पूर्वाधारको मापदण्ड तोक्ने: गाउँ शिक्षा स
मितिले संस्थागत विद्यालयका शिक्षकहरूको न्यूनतम पारिश्रमिक र न्यूनतम
पूर्वाधारको मापदण्ड तोक्न सक्नेछ ।
४२. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
संस्थागत विद्यालयको गुणस्तर कायम राख्न गाउँपालिका वा गाउँ शिक्षा समिति ले
जुनसुकै समयमा अनुगमन गर्न, निर्देशान दिन सक्नेछ । यसरी प्राप्त निर्देशान कार्यान्वयन
गर्नु संस्थागत विद्यालयको अनिवार्य दायित्व हुनेछ ।
४३. अनुमति वा स्वीकृति रह गर्ने : कुनै संस्थागत विद्यालयले कानुन र नियम
विपरीत कुनै काम गरेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो विद्यालयलाई प्रदान गरिएको
अनुमति रह गर्न सक्नेछ । तर त्यसरी अनुमति वा स्वीकृति रह गर्नु अघि
सम्बन्धित विद्यालयलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मौकाबाट बच्नेत गरिने
छैन ।
- परिच्छेद: ८**
- परीक्षा सञ्चालन तथा गुणस्तर मापन**
४४. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने विद्यालयहरूमा परीक्षा संचालन तथा समन्वयको
लागि देहायको एक परीक्षा संचालन तथा समन्वय समिति रहनेछ ।

- (क) शिक्षा समितिको अध्यक्ष - अध्यक्ष
- (ख) प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत - सदस्य

- (म) जिस्ता प्रशासन कार्यालयको अधिकृत प्रतिनिधि - सदस्य
 (प) प्रमुख, सम्बन्धित स्थानीय तहमा रहेको प्रहरी कार्यालय - सदस्य
 (ब) शिक्षा अधिकृत - सदस्य-सेवा
 (१) परीक्षा संचालन तथा समन्वय समितिको बीठक सम्बन्धी कार्यविधि सो सेवा
 आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।
 (२) स्थानीय तहको थेप्रधिकार बाहिरको रैथिक तहको परीक्षा संचालन गर्न सम्बन्धित
 निकायबाट भएको व्यवस्था बमोजिम समितिले सहजीकरण र समन्वय गर्नेछ
 (३) कक्षा ५ र कक्षा ८ को परीक्षा संचालन कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मापदण्ड
 बमोजिम समितिले गर्नेछ । यसका भागी सम्बन्धित कक्षाका विद्यार्थीहरुबाट
 परीक्षामा लाग्ने खर्च प्राप्त गर्न परीक्षा शुल्क लिन सक्ने छ ।
 (४) उपदेश २ र ३ वाहेकको कक्षाहरुको परीक्षा विद्यालय व्यवस्थापन समितिले
 निर्देशनमा प्रधानाध्यापकले गर्ने छ ।

परिच्छेद: ९

विद्यालयलाई दिइने अनुदान, लेखा व्यवस्थापन र शुल्क नियमन,

४५. विद्यालय कोष:

- (१) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा विद्यालय कोष हुनेछ, जसमा देहाय बमोजिमका
 स्रोतबाट प्राप्त रकम सो कोषमा दाखिला हुनेछ।
 (क) नेपाल सरकार, प्रादेशिक सरकार र गाउँपालिकाबाट प्राप्त अनुदान,
 (ख) शुल्क तथा सहयोगबाट प्राप्त रकम,
 (ग) चन्दा वा दान दातव्यबाट प्राप्त रकम, र
 (घ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

४६. अनुदानको व्यवस्था :

- (१) यो ऐन प्रारम्भ हुँदैका बखत दिई आएको अनुदान रकममा कटौती नहुने गरी तोकिएको
 सूचको आधारमा गाउँपालिकाले सामुदायिक विद्यालयलाई अनुदान दिनेछ । तर कुनै
 विद्यालयले तोकिएको रैथिकस्तर कायम गर्न नसकेमा त्यस्ता विद्यालयलाई
 दिँदै आएको अनुदान रकममा तोकिए बमोजिम कटौती गर्न सकिनेछ ।
 (२) सामुदायिक विद्यालयहरुलाई तोकिए बमोजिम अनुदान उपलब्ध गराउन
 सक्नेछ ।
 (३) गाउँपालिकाले प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रलाई तोकिए बमोजिमको अनुदान
 दिन सक्नेछ ।

४७. बजेट तयार गर्ने : प्रधानाध्यापकले प्रत्येक वर्षको मसान्त भित्र आगामी वर्षको

**बजेट तयार गरी व्यवस्थापन समितिबाट स्थीकृत गराई त्यसको एक प्रति
शिक्षा शास्त्रामा समयमा पठाउनु पर्नेछ ।**

४६. लेखा व्यवस्थापन

- (१) सबै विद्यालयहरूले प्राधिलित कानून अनुसारको ढाँचामा आय व्यायको लेखा
व्यवस्थापन गर्नुपर्ने छ ।
- (२) नियमित कारोभारको लेखा राख्न ऐसै व्यवस्था गरी कुनै कर्मचारी वा
शिक्षकलाई जिभगेकारी दिनु पर्नेछ ।

४७. सामुदायिक विद्यालयको खाता संचालन

- (१) विद्यालयले आर्थिक कारोभार गर्दा ऐसै मार्फत गर्नुपर्नेछ ।
- (२) विद्यालयको खाता संचालन प्रधानाध्यापक र लेखा हेतै कर्मचारीको संयुक्त
दस्तखतबाट संचालन गर्नुपर्नेछ ।

४८. लेखा परीक्षाका लाभ सामाजिक परीक्षण

- (१) सबै विद्यालयहरूले नियमित रूपमा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पाहिलो चौमासिक
भित्र गाउँ शिक्षा समितिले तोकेको रजिष्ट्राड लेखा परीक्षकबाट लेखा परीक्षण
गराउनु पर्नेछ ।
- (२) लेखा परीक्षण प्रतिवेदन लेखा परीक्षण समाप्त भएको १५ दिन भित्र गाउँ शिक्षा
समिति मार्फत गाउँपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (३) प्रत्येक वर्ष विद्यालयले सामाजिक परीक्षण गरी विद्यालयको आयव्यय, शैक्षिक
उपलब्धी, विद्यालयको आन्तरिक गतिविधि, पारदर्शिता तथा जवाफदेहिताको
अवस्था र आगामी कार्ययोजना सामाजिक परीक्षण मार्फत सार्वजनिक तथा
अनुमोदन गर्नु पर्नेछ ।
- (४) विद्यालयले हरेक त्रैमासिक परीक्षाको नतिजा सहित विद्यार्थीको शैक्षिक प्रगति
प्रतिवेदन अभिभावक समक्ष पेस गरी पृष्ठ पोषण लिनु पर्नेछ ।

४९. छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्ने गाउँपालिकाले विद्यालयमा भर्ना हुने विद्यार्थीलाई **शिक्षा विकास कोषबाट तोकिए बमोजिम छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।**

५२. शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था:

- (१) नेपाल सरकारले निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि
सामुदायिक विद्यालयले विद्यार्थीको नाममा कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने
छैन ।
निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षा बाहेकको अन्य विद्यालय शिक्षामा
अध्ययन गर्ने विद्यार्थीसँग लिइने शुल्क तोकिएको आधारमा निर्धारण गरिनेछ ।
विद्यालयले विद्यार्थीलाई कुनै कक्षामा भर्ना गर्दा एक पटक भर्ना शुल्क लिइसकेपछि
पुनः सोही विद्यालयको अर्को कक्षामा भर्ना गर्नेको लागि कुनै किसिमको शुल्क
- (२)

लिन पाउने छैन ।
विद्यालयले भौतिक सरचना निर्माण गर्नको लागि विद्यार्थीसँग कुनै किसिमको

- (६) शुल्क लिन पाउने छैन ।
(७) संस्थागत विद्यालयले विद्यार्थीसँग लिन पाउने शुल्क तोकिएको अधिकारीबाट स्वीकृत गराई निर्धारण गर्नु पर्नेछ । त्यसरी शुल्क निर्धारण सम्बन्धमा स्वीकृत दिवा विद्यालयले उपलब्ध गराएको सुविधालाई आधार लिइने छ ।
(८) कुनै विद्यालयले यस ऐन विपरीत विद्यार्थीसँग कुनै शुल्क लिएमा तोकिएको अधिकारीले त्यस्तो शुल्क सम्बन्धित विद्यार्थीलाई फिर्ता गर्न लगाउनु पर्नेछ । यस ऐन विपरीत शुल्क लिने विद्यालयलाई तोकिएको अधिकारीले एक लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

५३. विद्यालयलाई छुट र सुविधा

- (१) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनिसामुदायिक विद्यालय २ शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको नाममाजुनसुकै लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेशन दस्तुर लाग्ने छैन ।
(२) उपदफा (१) मा लेखिएदेखि बाहेक अन्य विद्यालयको नाममा कुनै लिखत पारित गर्दा नेपाल सरकारले तोकिएको आधारमा रजिष्ट्रेशन दस्तुर छुट दिन सक्नेछ ।
(३) सामुदायिक विद्यालय २ शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयलाई दिइने अन्य छुट र सुविधा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद: १०

विविध

५४. गाउँपालिका क्षेत्रमा सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाका निर्धारित विषय अध्यापन गराउन सक्नेछ । यस्ता विद्यालयको सञ्चालनका लागि गाउँपालिकाले सम्भाव्यता अध्ययन, विद्यालयलाई थप सुविधा प्रदान र आवस्यक स्रोत पहिचान र परिचालन गर्न सक्नेछ ।
५५. गाउँपालिकाले निर्देशन दिन सक्ने:
(१) गाउँपालिकाले तोकिएको क्षेत्रसँग सम्बन्धित आवश्यक निर्देशनहरु विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई दिन सक्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइएको निर्देशनको पालना गर्नु विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कर्तव्य हुनेछ ।
५६. शैक्षिक परामर्श सेवा, विदेशी शैक्षिक कार्यक्रम वा शिक्षण कोर्स सञ्चालन:
(१) कसैले पनि यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई शैक्षिक परामर्श सेवा, विज्ञ कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्व तयारी कक्षा जस्ता शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन

गर्न पाउने छैन ।

- (२) उपदेश (१) बमोजिम शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा, द्विज कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्व तथारी कक्षाको अनुमति लिने सम्बन्धी व्यवस्था गाउँ शिक्षा समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।
५७. प्रगति विवरण बुझाउनु पर्ने: संस्थागत विद्यालयले प्रत्येक वर्ष तोकिए बमोजिमका विवरण सहितको प्रगति विवरण गाउँ पालिका कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।
५८. शिक्षक वा विद्यालयका कर्मचारीले निजी विद्यालयमा लगानी गर्न नपाउने विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक वा कर्मचारीले कुनै निजी विद्यालय संचालन गर्न, लगानी गर्न वा व्यवस्थापन सम्बन्धी कुनै कार्य गर्न पाउने छैन ।
५९. स्थानीय शिक्षा विकास कोष
- १) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र बसोवास गर्ने अति विपन्न, प्राकृतिक प्रकोप पिडित, असक्त र असहाय बालबालिकाको शैक्षिक अवसर बढाउन गर्न तथा उत्कृष्ट विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी वा शिक्षा प्रेमीलाई पुरस्कृत गर्न शिक्षा विकास कोष स्थापना हुनेछ ।
- २) कोषमा देहाय बमोजिमका रकम रहन सक्नेछ :
- (क) नेपाल सरकार, प्रादेशिक सरकार र गाउँपालिकाबाट प्राप्त अनुदान,
- (ख) शुल्क तथा सहयोगबाट प्राप्त रकम,
- (ग) चन्दा वा दान दातव्यबाट प्राप्त रकम, र
- (घ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।
- ३) कोषको सञ्चालन गाउँपालिकाको प्रमुख, शिक्षा हेने कार्यपालिका सदस्य र शिक्षा अधिकृत रहेको ३ सदस्यीय समितिबाट हुनेछ ।
६०. दण्ड सजाय:
- (१) कसैले विद्यालयको सम्पति हिनामिना वा नोक्सान गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई मुद्दा हेने अधिकारी वा न्यायिक समितिले बिगो असूल गरी बिगो बमोजिम जरिवानागर्न सक्नेछ ।
- (२) कसैले देहायका कार्य गरेमा, गर्न लगाएमा वा सो कार्य गर्न सहयोग पुऱ्याएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई कसूरको मात्रा हेरी कानूनले तोके बमोजिम सजाय हुनेछ ।
- (क) प्रश्नपत्रको गोपनीयता भङ्ग गरेमा,
- (ख) उत्तरपुस्तिका परीक्षण गर्दा लापरबाही वा गैर जिम्मेवारपूर्ण कार्यगरेमा,
- (ग) परीक्षा केन्द्रमा सम्बन्धित पदाधिकारीको स्वीकृति बेगर प्रवेशगर्न प्रयत्न गरेमा वा प्रवेश गरेमा वा परीक्षा केन्द्र नियन्त्रणमा लिई अमर्यादित कार्य गरेमा,
- (घ) परीक्षाफल प्रकाशनमा अनियमितता गरेमा,
- (ड) परीक्षाको मर्यादा भङ्ग हुने अन्य कुनै कार्य गरेमा ।

- (४) अनुमति नहिँ हुनी शिक्षक कार्यक्रम, शिक्षक परामर्श देवा, जिज कोर्ट, भाषा शिक्षण कक्षा तथा पूर्व तयारी कक्षा बालालाभ गरिए।
- (५) कानून विपरीतको अन्य कार्य गरिए।
- (६) विद्यालयको कृति शिक्षक वा कर्मचारी उपर जिल्ला अदालतमा मुद्दा बायर भएमा त्वस्तो शिक्षक वा कर्मचारी त्वस्ती मुद्दा बायर खालीको भित्रित्येष्य मुद्दाको दुष्प्रभाव नहाइ राम्य निलम्बन हुनेछ। सो शिक्षक वा कर्मचारी अदालतबाट कसूरदार ठहरिएमा निजलाई यस ऐन बमोजिम भजाय गरिनेछ।
५१. पुनरावैदन: तोकिएको अधिकारीले गरेको सजाहको आदेशउपर कानून बमोजिम पुनरावैदन सामेह्र।
५२. नियम बनाउने अधिकार:
- (१) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न गाउँ पालिकाले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ।
  - (२) यस ऐनको कार्यान्वयनको लागि गाउँ शिक्षा समितिले आवश्यक निर्देशक बनाई लागू गर्न सक्नेछ।
५३. संक्षमणकालीन व्यवस्था :
- (१) यस ऐनले तोकिए बमोजिम हुने भनी व्यवस्था गरेको काम नियमावली नआउँदासम्म गाउँ कार्यपालिकाले गर्न सक्नेछ।
  - (२) यो ऐन जारी भए पछि विद्यालयमा रिक्त रहेको दरबन्दीमा विज्ञापनको अनुमति गाउँ कार्य पालिकाले दिन सक्नेछ।
५४. बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकार: यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा-अडकाउ परेमा गाउँ पालिकाले त्वस्तो बाधा अडकाउ हटाउन आदेश जारी सक्नेछ। तर यस्तो आदेश गाउँ कार्यपालिकाले ६ महिनाभित्रमा अनुमोदन नगरेमा स्वत निष्पृथ्य हुनेछ।
५५. बचाउ र लागू नहुने:
- (१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा लेखिएजति कुरामा सोही बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित कानुनबमोजिम हुनेछ।
  - (२) यस ऐनमा लेखिएको कुनै कुराले पनि विद्यालयको सम्पति हिनामिनाहा गरेको कसूरमा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०७७ अन्तर्गत कारबाही चलाउन बाधा पर्न छैन।
  - (३) सविधानसँग बाझिएको यस ऐनका दफा तथा उपदफाहरु बाझिएको हदसम्म स्वत निस्क्रीय हुनेछ।

आज्ञाले,

प्रमाणीकरण मिति २०७५/३/१२

नाम : दिपक प्रसाद नगरकोटी

नि. पमुख प्रशासकीय अधिकृत